

Міністерство освіти і науки України
Міністерство культури України
Київський національний університет
культури і мистецтв
Науково-дослідний інститут
Кафедра філософії

ФІЛОСОФІЯ ТЕКСТУ В СУЧАСНІЙ КУЛЬТУРІ

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

29 березня 2019 р.

Київ 2019

УДК 101.1:002.1 (043.2)

Редакційна колегія: Кириленко Катерина Михайлівна - доктор педагогічних наук, доцент; Бойко Людмила Павлівна - кандидат педагогічних наук, професор; Гурбанська Антоніна Іванівна - доктор філологічних наук, професор; Добродум Ольга Вікторівна - доктор філософських наук, професор; Кундеревиц Олена Вікторівна - кандидат філософських наук, доцент; Трач Юлія Василівна - кандидат педагогічних наук, доцент; Бенюк Олеся Богданівна - кандидат філософських наук; Спрогіс Катерина Анатоліївна - редактор.

Рекомендовано до друку

*Вченою радою Київського національного університету культури і мистецтв
(протокол № 41 від «01» березня 2019 р.)*

Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Філософія тексту в сучасній культурі» зареєстровано Міністерством освіти і науки України відповідно до листа Інституту модернізації змісту освіти № 22.1/10-123 від 16.01.2019

Філософія тексту в сучасній культурі: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практич. конф., м. Київ, 29 березня 2019 р. – Київ : КНУКіМ, 2019. – 214 с.

Автори опублікованих статей несуть повну відповідальність за достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел та посилання на них та за інші відомості, подані в статтях.

Думки авторів можуть не збігатися із позицією упорядників та редакторів.

© Київський національний університет
культури і мистецтв, 2019

ФІЛОСОФІЯ ТЕКСТУ В СУЧАСНІЙ КУЛЬТУРІ

ЗМІСТ

Borodenko O.

Local text as a subject of philosophical analysis.....8

Dibrova V.

The category of objection in philosophy and logistics.....12

Бенюк О. Б.

Мистецтво як текст у філософській герменевтиці.....14

Беценко Т. П.

Герменевтичний підхід до філологічного
аналізу художнього тексту: предмет, мета і завдання.....18

Бєлов Д. О.

Комікс: мистецтво креалізованого тексту.....23

Булига К. Б., Булига О. А.

Гіпертекст в контексті третьої хвилі інтернету.....26

Гардабхадзе І. А.

Аугментація семантики тексту у цифровій
проектній культурі.....32

Гончарова О. М.

Філософія тексту Цицерона в культурі Давнього Риму.....36

Гуменюк Т. К.

Нова чуттєвість «commencement de siècle»
як феномен культури: світоглядні
настанови й художньо-естетичні виміри.....40

Гурбанська А. І.

Філософський дискурс сучасної української прози.....47

ФІЛОСОФІЯ ТЕКСТУ В СУЧАСНІЙ КУЛЬТУРІ

Кириченко М. С.

Кіно як текст: кіно-філософські джерела
історико-філософського дослідження
кіно-переформатування реальності.....95

Кононенко Т. П.

Текстуальність української філософської словесності.....98

Конюкова І. Я.

До розуміння значення тексту в діловому листуванні
та політичному виступі: теоретичний дискурс.....102

Корецький С. М.

Текст як ознака етнічної ідентифікації та
самоідентифікації.....105

Кривуля П. В.

Актуальність міждисциплінарних досліджень
в інтерпретації СП-текстів як ситуативної
ідентифікації жанрів діяльності.....108

Кудря І. Г.

Роль контексту в інтерпретації тексту і формуванні
дискурсу.....115

Кундеревич О. В.

Ранні семіотичні уявлення та особливості
сповідального жанру в творчості Аврелія Августина.....119

Лігус О. М.

Творчі форми осмислення поетичного тексту в
сучасній мистецькій освіті.....123

Лосик О. М.

Лінгвосеміотичні особливості філософського тексту
у французькому постмодернізмі.....126

Лігус Ольга Марківна,

кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри теорії та
методики музичного мистецтва
Київського університету імені
Бориса Грінченка

ТВОРЧІ ФОРМИ ОСМИСЛЕННЯ ПОЕТИЧНОГО ТЕКСТУ В СУЧАСНІЙ МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ (на прикладі поетичних текстів Б. Грінченка)

Осмислення поетичних текстів Б. Грінченка в освітньому процесі вищих навчальних закладів мистецького профілю видається важливим етапом на шляху всебічного пізнання студентами неординарної особистості цього видатного митця у різних контекстах минулого і сучасності.

Поезії Б. Грінченка – яскрава сторінка українського романтизму, в якій віддзеркалюється художня картина світу тієї доби, освітлена аурую українського національно-культурного відродження XIX ст. та мерехтливими барвами новітніх стильових течій початку XX ст.: символізму, імпресіонізму, модернізму. Характерні естетичні ознаки поетичних текстів Б. Грінченка – емоційна наснаженість, народно-національний характер, громадянський пафос – споріднюють її із творчістю видатних сучасників письменника, представників різних мистецьких сфер: поетів І. Франка, Лесі Українки, М. Вороного, Олександра Олеся, композиторів М. Лисенка, М. Аркаса, С. Людкевича, Я. Степового, Д. Січинського, К. Стеценка, художників М. Мурашка, В. Кричевського, М. Пимоненка. Із багатьма митцями Б. Грінченка пов'язувала щира дружба та співпраця як у творчих, так і культурно-просвітницьких і громадських проектах.

Відповідно, занурення студентів у світ поетичних образів і почуттів, закодованих у текстах Б. Грінченка, дає можливість глибокого осмислення культурно-історичних реалій і тенденцій розвитку українського мистецтва рубежу XIX–XX ст.

Інша особливість поетичної творчості Б. Грінченка – її животрепетний характер, співзвучність патріотичним настроям сучасного українського суспільства. Зважаючи на це, ознайомлення студентів із його громадянською лірикою та гострою сатирою на імперську владу і рабську свідомість зрусифікованого українства уявляється необхідним із погляду усвідомлення вищої духовної місії поета, чий правдивий заклик до свободи і гідності дійшов до нас крізь лихоліття війн, голодоморів і репресій ХХ ст.

Романтизм поезій Б. Грінченка охоплює цілий спектр образно-емоційних відтінків: тут і витончена пейзажна лірика, і нестримна радість кохання, і всепоглинаюча туга за ідеалом, і повнозвучна жага свободи, і щемливе відчуття самотності. Таке багатство образно-поетичних інтонацій – благодатний матеріал для розвитку творчого мислення студента, виховання його художнього смаку, що є запорукою успішного зростання фахівця мистецького напрямку.

124

У зв'язку з цим осмислення студентами поетичних текстів Б. Грінченка обумовлює вибір викладачем ефективних форм роботи, які би поєднували різні рівні осягнення матеріалу: аналітичний, духовний, емоційний.

Однією з таких форм став інтелектуально-творчий конкурс «Із Грінченком у серці», що його провели викладачі кафедри теорії та методики музичного мистецтва зі студентами музичного факультету, членами гуртка «Школа молодих науковців», із нагоди 155-ї річниці від дня народження видатного митця. Мета конкурсу – розкрити образно-емоційний код поетичних текстів Б. Грінченка за допомогою слова і музики у формі синквейна.

Синквейн – це образне узагальнення смислу поняття, явища (у нашому випадку поетичного тексту). Традиційно синквейн передбачає словесне узагальнення: логічний ланцюжок із п'яти рівнів: 1-й рівень – іменник, який втілює сутність образу вірша, 2-й рівень – прикметники, які характеризують іменник, 3-й рівень – дієслова, 4-й рівень – речення, що формулює сенс, і нарешті – 5-й рівень – вершина аналітичного осмислення – слово-синонім образу. У нашому ж синквейні образний сенс віршованого тексту,

крім словесного ланцюга, виражала також музика, співзвучна настрою певної поезії.

Готуючись до конкурсу, студенти спочатку обирали улюблений вірш, а потім формулювали словесний синквейн та знаходили відповідну музичну асоціацію. Власне, виступи конкурсантів склалися з декламації тексту вірша, виголошення синквейна та музичної ілюстрації, причому більшість учасників віддали перевагу прочитанню поезій та синквейна на фоні музики. Такий формат надав кожному виступу органічного звучання, художньої завершеності образу.

Чи не найважливішим складником конкурсних номерів була музика, співзвучна образно-емоційному змістові вірша і синквейна. У найбільш вдалих виступах її звучання сприймалося навіть як вищий рівень синквейна, квінтесенція сенсу поетичного тексту.

Загалом музична палітра конкурсу вирізнялася різноманіттям, що свідчило як про широту ерудиції юних музикантів, обізнаних у музичному мистецтві різних епох та національних культур, так і про універсальний характер поетичних текстів Б. Грінченка, що гармонійно «лягли» і на музику класиків (українських та зарубіжних), і на звуки сучасних композицій. Серед обраних студентами композиторів-класиків – Ф. Шопен, А. Рубінштейн, С. Рахманінов, М. Лисенко, В. Косенко, Б. Лятошинський, А. Кос-Анатольський, А. П'яццолла. При цьому особливу вагу мали музичні фрагменти українських композиторів-сучасників Б. Грінченка (М. Лисенка, В. Косенка, Б. Лятошинського), що найбільше відповідали його поезіям в образному, стилістичному та ментальному сенсах.

Щодо нестандартних музичних втілень, то і вони прозвучали в гармонії з поетичним словом та синквейном. Таким матеріалом, зокрема, була пісня сучасної української естрадної співачки Ю. Роми «Думи мої» на безсмертні Шевченкові рядки, що стала музичною квінтесенцією образу поезії «Смутні картини», просякнутої пекучим болем Б. Грінченка за страдницьку долю українців.

Та мабуть найвищим проявом креативного осмислення текстів поезій Б. Грінченка мовою музики стало створення студентами власних композицій. Хтось із конкурсантів прочитав вірш «Матері», а за ним і синквейн під супровід імпровізації бандуриста, інша учасниця виконала поезію «Кохана єдина» та синквейн на фоні фортепіанної гри своєї однокурсниці. Яскравим завершенням виступу ще однієї студентки став власний фортепіанний твір, на створення якого її надихнули рядки вірша «Надія».

Таким чином, конкурс «Із Грінченком у серці» дав можливість розкрити образно-емоційне багатство поетичних текстів митця у сучасному прочитанні, а також могутній аналітичний і творчий потенціал юних музикантів у процесі осмислення ними поетичного портрета Б. Грінченка в контексті його епохи.

Лосик Ореста Миколаївна,

кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії
Львівського національного університету
імені Івана Франка

ЛІНГВОСЕМІОТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФІЛОСОФСЬКОГО ТЕКСТУ У ФРАНЦУЗЬКОМУ ПОСТМОДЕРНІЗМІ

Від середини ХХ ст. французька філософія розглядала лінгвосеміотичні особливості мови й мовлення насамперед з огляду на їхні множинні інтерпретативні можливості. Відомий напрям «мовний поворот» (*le tournant langagier*) отримав упродовж другої половини 1960-х – початку 1980-х років у частини місцевих мислителів самобутнє відлуння. Він був передусім прийнятий авторами, яких назвали постструктуралістами й постмодерністами (М. Фуко, Ж. Делез, Ж. Дерріда, Ж. Батай, Ф. Гваттарі, Ж.-Ф. Ліотар та ін.).

Епістемологічне поле інтелектуально-філософських розвідок цих учених окреслили такі ознаки, як: активне